

Vyhodnocení dotazníku - školní rok 2014/2015

NÁVYKOVÉ LÁTKY

Ve školním roce 2014/2015 škola uskutečnila výzkum zaměřený na konzumaci návykových látek. Tímto výzkumem navázala na stejnojmenný výzkum ze školního roku 2009/2010. Oproti staršímu výzkumu klesl počet respondentů skoro o polovinu. Jednak je to způsobeno menším počtem žáků na škole. Konkrétně to lze doložit na počtu žáků v 9. ročníku. Ve školním roce 2009/2010 devátý ročník byl zastoupen 3 třídami se 72 žáky, ve školním roce 2014/2015 má škola dvě deváté třídy v počtu 37 žáků. Dále byli pro výzkum osloveni „pouze“ žáci 7. až 9. ročníků. Do staršího výzkumu se zapojili i žáci 6. tříd.

Výzkumu se zúčastnilo 99 žáků 7.- 9. tříd Základní školy v Telči (Masarykova ulice č. 141). Žádný dotazník nebyl neplatný. Každý ročník byl zastoupen dvěma třídami: 7. ročník (30 žáků), 8. ročník (41 žáků), 9. ročník (37 žáků). Celkem navštívuje 7. – 9. třídy základní školy 108 žáků. Výzkumu se tedy nezúčastnilo 9 jedinců. Z demografických údajů školu zajímaly školní ročník a pohlaví. Z hlediska pohlaví byly počty chlapců a dívek vyrovnané. Ve starším dotazníku jsme se zajímali i o úplnost rodiny. Po kritice žáků jsme tento údaj vypustili, i když připouštíme, že může sehrát určitou roli v postojích a názorech zkoumaných žáků.

Počet žáků, kteří vyplnili dotazník			
Ročník	Dívka	Chlapec	Celkem
7. ročník	12	15	27
8. ročník	20	17	37
9. ročník	18	17	35
Celkem	50	49	99

V dotazníku došlo ke snížení počtu otázek. Tímto krokem jsme reagovali na výtky, které upozorňovaly na délku dotazníku při vyplňování. Dotazník tedy obsahoval 7 otázek. První otázka se týkala kouření, druhá a třetí otázka se věnovala alkoholu a třetí část dotazníku (od otázky číslo 4) byla zaměřena na nealkoholové psychotropní látky. U otázek 3, 5 a 6 mohli žáci označit i více odpovědí.

Vyhodnocení otázky č. 1

Otázka zjišťovala zkušenost respondenta s kouřením (především cigaret). Cigaretu nikdy neokusilo 41 % dotazovaných. O něco méně – kolem 38 % ji sice vyzkoušelo, ale už se k tomu nevrátilo, a tedy nekouří. 3 % žáků kouří do 5 cigaret denně, 5 % si denně zapálí nad 5 cigaret. Zajímavá odpověď se nám dostala u kouření jen při nějaké příležitosti. Takových kuřáků, respektive kuřaček, neboť jsou to jen dívky, je 13 %. V porovnání se starším výzkumem jsou novější výsledky potěšující. Dříve jsme zjistili méně nekuřáků a více kuřáků jak pravidelně kouřících, tak i příležitostných milovníků tabáku.

Stále platí, že s vyšším věkem roste i chuť na cigaretu (jak tomu bylo u staršího výzkumu), přesto toto tvrzení není 100 %. Je sice pravda, že „sedmáci“ nejčastěji odpovídali kladně – nekouří, nebo jen vyzkoušeli, ale už i 2 chlapci patří mezi silné kuřáky (nad 5 cigaret denně). Podobně i 2 dívky z 8. ročníku a 3 dívky a 1 chlapec z 9. tříd. Na druhé straně najdeme i mezi

„deváťáky“ dost nekuřáků. Největší rozdíl z hlediska věku pozorujeme u příležitostných kuřáků – 7. ročník 0 %, 8. a 9. ročník 13 %.

Zkušenost s cigaretou		
	Starý výzkum	Nový výzkum
Nikdy nekouřili.	32 %	41 %
Zkusili, ale přestali.	36 %	38 %
Kouří příležitostně.	19 %	13 %
Kouří do 5 cigaret denně.	5 %	3 %
Kouří nad 5 cigaret denně.	8 %	5 %

Z hlediska pohlaví obecně nemůžeme tvrdit, že dívky jsou více nekuřačky a naopak, že chlapci mají větší sklon si cigaretu zapálit. To ještě platí v 7. ročníku, kdy dívky v porovnání s chlapci z toho vychází lépe. V 8. třídách se to obrátilo. Nejenže je méně nekuřaček než chlapců kuřáků, ale když sečteme dívky, které zkusily cigaretu, příležitostné i pravidelné kuřačky, tak naprosto převálcují chlapce kuřáky (15:10). Mládež z devátého ročníku dopadla lépe než z osmého ročníku. Ve třídách je poměrně dost nekuřáků (10 chlapců, 5 dívek). Bohužel i v tomto ročníku však dívky objevily cigaretu častěji než chlapci.

Zkušenost s cigaretou z hlediska pohlaví a školního ročníku											
	7. ročník			8. ročník			9. ročník			Celkem	
	D	Ch	%	D	Ch	%	D	Ch	%	D	Ch
Nikdy nekouřili.	9	4	32 %	5	7	30 %	5	10	38 %	19	21
Zkusili, přestali.	3	9	32 %	7	10	45 %	3	6	24 %	13	25
Jen příležitostně.	0	0		6	0	46 %	7	0	54 %	13	0
Kouří do 5 denně.	0	0		0	0		3	0	100 %	3	0
Kouří nad 5 denně.	0	2	40 %	2	0	40 %	0	1	20 %	2	3

Vyhodnocení otázky č. 2

Otázka č. 2 se zaměřila na konzumaci alkoholu, tedy drogy, která je ve společnosti dosti tolerována a velmi snadno je dostupná, a to i přesto, že by se neměl prodat alkohol jedinci mladšímu 18 let. V porovnání se starým výzkumem dopadl tento „zkoumaný vzorek“ lépe. 24 % žáků alkohol vůbec nepije. Samozřejmě největší část této skupiny tvoří žáci 7. tříd, následovány žáky 8. tříd. Zajímavé je, že skupinku uzavírají jen chlapci z 9. ročníku, což by málokdo předpokládal. Pod dohledem rodičů ochutnalo alkohol 41 % dotazovaných. Oproti staršímu výzkumu jsme v tomto bodě dopadli o 2 % hůře. Logicky nejvíce utváří tuto skupinu žáci 8. ročníku, dále pak „deváťáci“. S věkem roste i chuť k alkoholu, a je to tedy další stupeň ke konzumaci bez dohledu. Potvrdil to i minulý výzkum. Ve skupině přátel popíjí 33 % všech účastníků výzkumu, vítězí „deváťáci“. „Osmáci“ jsou však v těsném závěsu. Nejméně zkušeností s pitím alkoholu ve skupince mají žáci 7. tříd (konkrétně se jedná jen o chlapce, slečny zatím ve skupince nepopíjí), protože ještě tolik nenavštěvují diskotéky či jiná zařízení podobného typu a ještě se příliš neshlukují do skupin, které by žily nočním víkendovým životem. Potěšující je však fakt, že v porovnání se starším výzkumem jsme nyní dopadli o 11 % lépe. Mezi pravidelné konzumenty se bohužel zařadily první vlaštovky - 2 dívky z 9. třídy, chlapce zde však podle výsledků z dotazníku nenajdeme.

Zkušenost s alkoholem		
	Starý výzkum	Nový výzkum
Vůbec nepijí.	15 %	24 %
Pod dohledem rodičů.	39 %	41 %
Ve skupině přátel.	44 %	33 %
Pravidelně konzumují.	3 %	2 %

Z hlediska pohlaví si úspěšně konkurují chlapci a dívky, dokonce někdy jsou i dívky silnější (samozřejmě v horším slova smyslu), např. v 8. a 9. ročníku dívky pod dohledem dospělého i ve skupině přátel konzumují alkohol více než mužský protějšek. Přesnější výsledky najdete v následující tabulce.

Zkušenost s alkoholem z hlediska pohlaví a školního ročníku											
	7. ročník			8. ročník			9. ročník			Celkem	
	D	Ch	%	D	Ch	%	D	Ch	%	D	Ch
Vůbec nepijí.	7	5	50 %	3	4	29 %	0	5	21 %	10	14
Pod dohledem.	5	5	25 %	10	7	43 %	7	6	32 %	22	18
Ve skupině přátel.	0	5	15 %	7	6	39 %	9	6	46 %	16	17
Pravidelně pijí.	0	0		0	0		2	0	100 %	2	0

Zajímala nás i celková konzumace alkoholu v jednotlivých ročnících. V tomto bodě jsme do celkové konzumace zařadili všechny dotazované, kteří nějakým způsobem objevili alkohol (od těch, jež konzumují pod dohledem dospělého, až k příležitostným a pravidelným konzumentům). V 7. ročníku najdeme ještě 50 % abstinentů, u 8. ročníku už klesl počet na 29 % a završují to „devátáci“ s 21 %. V konečném součtu máme mezi dotazovanými 24 % těch, kteří alkohol neochutnali. 76 % tázaných se tedy setkala s alkoholem do ukončení základní školy.

Celková konzumace alkoholu versus abstinence		
	Abstinence	Celková konzumace
7. ročník	12 (50 %)	15 (20 %)
8. ročník	7 (29 %)	30 (40 %)
9. ročník	5 (21 %)	30 (40 %)
Celkem	24 (24 %)	75 (76 %)

Vyhodnocení otázky č. 3

Jaký alkohol žáci našeho výzkumu upřednostňují? Z výsledků potvrzujeme, že Češi jsou národ pivařů – 40 %, holdují mu více chlapci – skoro o 2/3. Přesto se obliba piva oproti staršímu výzkumu snížila o 19 %. Druhou volbou, též očekávanou, se stalo víno – 23 %, naopak víno upřednostňují dívky. Stále více oblíbenější se stávají různé míchané nápoje a koktejly, což dokazují i naše výsledky. Hned za vínem se umístily již zmiňované míchané nápoje s 22 %. To je další výrazná změna od staršího výzkumu, neboť v něm byly nejméně oblíbené, pouhých 12 %. Tvrdému alkoholu dává přednost 15 % dotazovaných a je doménou chlapců – 69 %. U míchaných nápojů lehce převýšily svou volbou dívky – 58 %.

Obliba alkoholických nápojů		
	Starý výzkum	Nový výzkum
Pivo	59 %	40 %
Víno	23 %	23 %
Tvrký alkohol	14 %	15 %
Míchané nápoje	12 %	22 %

Ve všech třech ročnících velmi podobně milují chlapci pivo. Dívky „pivačky“ jsme objevili až 8. a 9. třídě. Jak jsme uvedli, slečny mají raději víno. Výrazný nárůst milovnic vína jsme zaznamenali u dívek 9. ročníku. U staršího výzkumu jsme zjistili, že s vyšším věkem roste i konzumace destilátů. Toto tvrzení nám však nynější výzkum nepotvrdil. Vyšší konzumaci jsme odhalili jen u chlapců 8. ročníku – celkem 7. Oproti ostatním ročníkům pijí „osmáci“ i více míchaných nápojů. Přesnější údaje uvádí tabulka.

Obliba alkoholických nápojů z hlediska pohlaví a školního ročníku								
	7. ročník		8. ročník		9. ročník		Celkem	
	D	Ch	D	Ch	D	Ch	Dívky	Chlapci
Pivo	1	10	6	12	5	10	12 (27 %)	32 (73 %)
Víno	3	2	4	3	10	3	17 (68 %)	8 (32 %)
Tvrký alkohol	0	2	2	7	3	2	5 (31 %)	11 (69 %)
Míchané nápoje	3	3	7	6	4	1	14 (58 %)	10 (42 %)

Vyhodnocení otázky č. 4

Jaký vztah mají zkoumaní žáci k omamné psychotropní látce - droze? Pojem droga se všeobecně užívá pro označení těchto látek (konopné, halucinogeny, opiáty, stimulační apod.), bez alkoholu a cigaret. Zároveň jsou pod tento pojem zahrnuty lehké i těžké drogy, nebo lépe řečeno, látky s nižším i vyšším rizikem vzniku závislosti. V tomto duchu jsou drogy – omamné látky chápány i v tomto dotazníku. Tak to bylo vysvětleno i dotazovaným dětem. V konečném důsledku se ale všichni odborníci shodují, že drogou je každá látka, která způsobuje závislost, tedy pro nás i alkohol a cigareta.

Napříč všech ročníků zvítězila rozumnost a osvícenost dotazovaných. 81 % všech tázaných nevyzkoušelo žádnou omamnou psychotropní látku. Tento názor zastávají vyrovnaně chlapci i dívky. 16 % dotazovaných nějakou látku tohoto typu vyzkoušelo, ale nic jim to nedalo. Kupodivu nabízenou možnost – „beru jen příležitostně, např. v partě“ - nikdo neoznačil. Tento výsledek je až neuvěřitelný. Ani „deváťáci“ si nezkouší chvíle s kamarády vylepšit nějakou drogou. Ve starším výzkumu tuto nabídku označilo 13 % tázaných. „Pouze“ 3 žáci zakroužkovali tu nejhorší variantu - mají kladný vztah k droze a berou pravidelně. Je však zarážející, že 2 z těchto žáků (chlapec a dívka) navštěvují 7. třídu. Skupinku uzavírá dívka z 9. třídy. Když porovnáme výsledky se starším výzkumem, nynější dotazování dopadli mnohem lépe, což je velmi potěšující. Celkem 19 % dotazovaných se nějakým způsobem seznámilo s drogou. Oproti staršímu výsledku 42 % jsou nové výsledky skvělé. Příčiny tohoto stavu mohou být dalším námětem pro práci nejen metodika prevence, ale všech pedagogů.

Zkušenost s omamnou psychotropní látkou		
	Starý výzkum	Nový výzkum
Nezkusili žádnou drogu.	54 %	81 %
Vyzkoušeli, nic nedalo.	26 %	16 %
Příležitostně berou.	13 %	0 %
Pravidelně berou.	3 %	3 %
Celkem zkušenost s drogou.	42 %	19 %

U starého výzkumu byla ještě možnost - „Nevyzkoušeli žádnou drogu, ale chystají se.“ – 4 %.

Ani z hlediska ročníku jsme nezjistili žádnou výraznou odchylku. Obecně můžeme říci, že první zkušenost s drogou přichází až ve starším věku, tedy vyšším ročníku – v 8. třídě 6 žáků a v 9. třídě 9 žáků zkusilo nějakou omamnou látku. Odchylkou jsou 2 pravidelní konzumenti ze 7. třídy.

Zkušenost s omamnou psychotropní látkou z hlediska pohlaví a školního ročníku								
	7. ročník		8. ročník		9. ročník		Celkem	
	D	Ch	D	Ch	D	Ch	D	Ch
Nezkusili žádnou drogu.	11	13	17	14	11	14	39	41
Vyzkoušeli, nic nedalo.	0	1	3	3	6	3	9	7
Příležitostně berou.	0	0	0	0	0	0	0	0
Pravidelně berou.	1	1	0	0	1	0	2	1

Vyhodnocení otázek č. 5 a 6

U těch dotazovaných, kteří už nějakou omamnou látku vyzkoušeli, nás zajímal druh látky. Tak jako u předešlého výzkumu **královnou** mezi psychotropními látkami, s níž přišli dotazovaní do kontaktu, **je marihuana. Označilo ji 18 žáků**, z to 10 dívek a 8 chlapců. Jeden chlapce ze 7. třídy a jedna dívka 9. třídy objevili kouzlo **hašiše**. K užití **LSD** se v dotazníku přiznala jedna „osmačka“. **3 dotazovaní** (1 hoch ze 7. třídy a 2 dívky z 9. třídy) v kolonce jiné uvedli oblíbené **houby lysohlávky**.

Většina dětí si musí drogu někde koupit. Jen malý počet žáků si je schopen sám drogu opatřit, např. vypěstovat, většinou se s ní setkají tak, že jim ji někdo nabídne. Proto další otázka byla zaměřena na zdroj získání drogy. Nejčastěji dotazovaní uvedli, že získávají látku od kamaráda ze školy (9x) a kamaráda z party či ulice (též 9x). Dva „osmáci“ (chlapec a dívka) označili neznámého člověka. A konečně 3 oblíbenci houbiček lysohlávek zapsali místo nějakého jedince les jako místo nálezu.

Vyhodnocení otázky č. 7

V posledním bodě dotazníku žáci řešili postoj k marihuaně jako k droze bezpečné, či nebezpečné pro lidský organismus, tedy také to, zda ji legalizovat a v jakém rozsahu, např. pro lékařské účely. Jak jsme předpokládali, největší část dotazovaných – 62 % zakroužkovala možnost b) – považují marihuanu za nebezpečnou, ale legalizovali by ji pro určité účely. Jako drogu nebezpečnou, kterou by v žádném případě nelegalizovali, hodnotí marihuanu 25 % zkoumaných žáků. Je zajímavé, že „přísnější k marihuaně“ jsou chlapci – 60 %. 13 % zkoumaných žáků marihuanu nepovažuje za nebezpečnější než alkohol a cigarety, proto by ji plně legalizovali. Při zkoumání pohlaví vítězí v benevolentnosti chlapci – 61 %. Chlapci zastávají v postoji k legalizaci marihuany vyhraněnější názory, dívky v 57 % volí zlatou střední cestu, tedy legalizovat, ale jen pro určité účely.

Pokud budeme sledovat rozdílnost volby z hlediska pohlaví v jednotlivých ročnících, zjistíme, že chlapci i dívky z 7. a 9. tříd jsou v názorech poměrně vyrovnaní. Zato mladé slečny se nemohou v 8. ročníku shodnout s hochy (viz tabulka). V této třídě platí to, co bylo již napsáno. Dívky volí střední cestu (17 D versus 8 Ch), chlapci více tíhnou ke krajním názorům (9 Ch versus 3 D). Dále můžeme z tabulky vysledovat, že „sedmáci“ jsou ještě více „radikálnější“ a nechtějí legalizovat marihuanu, pro legalizaci jsou pouze 2 žáci. Žáci 8. a 9. ročníku jsou již liberálnější.

Postoj k legalizaci marihuany z hlediska pohlaví a školního ročníku											
	7. ročník			8. ročník			9. ročník			Celkem	
	D	Ch	%	D	Ch	%	D	Ch	%	D	Ch
Nelegalizovat	5	6	11	2	5	7	3	4	7	10 (40 %)	15 (60 %)
Legalizovat omez.	6	8	14	17	8	25	12	10	22	35 (57 %)	26 (43 %)
Legalizovat	1	1	2	1	4	5	3	3	6	5 (39 %)	8 (61 %)